www.sprakenshus.se

Definitioner

- **Primär språkstörning –** innebär att barnets språkutveckling inte är den för åldern förväntade men barnet är inom normalgränserna när det gäller kognitiv, socio-emotionell och motorisk utveckling

- **Sekundär språkstörning** –innebär en tilläggsdiagnos

- Ett **flerspråkigt barn** med **språkstörning** måste uppvisa störningen i samtliga språk

Faktorer av betydelse för en flerspråkig utveckling

- Sociala faktorer
  - brist på jämnåriga kompetenta andraspråkstalare
- Språkliga faktorer
  - komplex språklig miljö
- Pedagogiska faktorer
  - verksamhet/undervisning bedrivs utifrån normer för enspråkiga barn

Flerspråkig utveckling

- Den språkliga utvecklingen
  - börjar inte senare
  - går inte långsammare

- Lexikon
- Grammatik
- Fonologi (språkljud)
- Språklig socialisation

Exempel på kodväxling

- Si tu eres puertoriquento **your father is a puerto rican you should at least** de vez en cuando **you know** hablar español

- Om du är puertorican, **din far är puerto rican, så bör du i alla fall** då och då **vet du** tala spanska

Varför inte ”double delay”?

- Metaperspektiv
- Flerspråkigheten förstärker exekutiva funktioner
  - uppmärksamhet
    - bl a på språkliga skillnader
  - impulskontroll
    - förbättrar processförmågan
  - kontrollfunktioner
    - håller tillbaka det ena språket när det andra talas
  - flexibilitet
    - samma begrepp kan ha olika fonologisk form

Bedöma på båda språken

- Fonologi (uttal)
- Fonologisk medvetenhet
  - rim
  - känna igen språkljud
  - stavelsemanipulation
- Grammatik
  - språklig ålder vid bedömning av andraspråket
- Lexikon
  - över- och underordning
  - ordmobilisering

Pragmatisk förståelse och inferens

- Slutledning (inferens)
- Förstå information i grupp
- Välja och introducera ny och relevant information
- Bedöma vad den andra personen vet

Pojke 6;9 år, arabiska

Inremitterad från fsk-klass av specialpedagog. På fsk sedan 1 åå. Noggrant bedömd på svenska. Relativt god grammatisk förmåga, missar ibland småord. Språkförståelsen relativt god, även om lägre än enspråkiga barns. Berättar enkelt med få beskrivande ord en sekvens. Betydligt bättre på att återberätta en uppläst saga.

Skolans bekymmer är att pat trots sin relativt hyfsade språkliga förmåga fortfarande ligger efter enspråkiga barns nivå. ”Vill gärna vara med i lek och samspel men har svårt att hinna tolka båda verbal och icke-verbal kommunikation”. Hänger inte med och blir lämnad av gruppen barn som leker.

Uppvisar på LM ett starkt arabiskt språk och får således inte diagnosen språkstörning.

Autismspektrat

- Pragmatiska problem medför mindre utrymme för samtal med L2-talare
- Svårigheter att tolka social kontext
- Ekolali
- Ord med starkt individualiserad betydelse
- Stereotyp användning av språket

Flicka, 4;1 år; arabiska

Började på fsk vid 1 åå, inga avbrott. 1/1. Mo upplever ofta att pat ej orkar lyssna på henne eller göra som hon blir tillsagd. Gillar inte leksaker, föredrar att pyssla med en i-phone. Fadern uppger att man behövt träna pat på artighetsrutiner som varit svåra för henne att tillägna sig.

Mest 1-ordssater på svenska och har också ett bristande ordförråd och nersatt språkförståelse, svårt att förstå instruktioner på fsk, och även hemma på arabiska. Leker en del på fsk, men fladdrar mellan olika kamrater.

Sammanlagt bedöms pat ha sådana språkliga svårigheter på svenska att placering på språkavdelning är aktuell

Den arabiska bedömningen visar att den grammatiska utvecklingen är något sen, vilket bekräftas av fadern. Övrig utveckling är ua, den lexikala bedömningen får avbrytas av tidsskäl när vi hunnit till och med uppgifterna på barn på 8 år.

Pat har alltså alla förutsättningar för att tillägna sig svenska sedan 1 åå, men så har inte skett.

ADHD

- Problem med språkförståelse och pragmatik
  - Ouppmärksamhet
    - talrika ämnesbyten och att barnet
    - håller inte koncentrationen på samtalet
  - Hyperaktivitet
    - överdrivet talande
  - Impulsivitet
    - svarar innan en fråga är avslutad
    - kommenterar utanför den egna turen
    - lyssnar inte på uppmaningar
    - initierar samtal vid olämpliga tidpunkter
    - avbryter ofta
  - Svag kontroll över associationer
    - oförmåga att kontrollera det fria flödet av idéer

Flicka 8;4 år somali

- Inrem av skolan. Fa har tolk efter >10 år. Pat började på muslimsk fsk vid 4 åå, verksamheten på svenska. Går i åk 1 nu, hög närvaro. 1/4. syskon 4, 3 och 1 år. Hemma talas i stort sett bara somali. Enl fa är somali starkast.
- Koncentrationssvårigheter. Pratar gärna i klassen men har svårt att göra sig förstådd. Har svårt att tillgodoföra sig undervisningen
- Enl skolan har hon ett bristande ordförråd på svenska, har mkt svårt att förklara och inget sammanhang i sina utsagor. Räcker ofta upp handen, men vet inte vad hon ska svara. Nersatt språkförståelse, allra svårast är muntlig instruktion i grupp.
- Språkliga bedömningar på somali och svenska visar på en lite sen och ojämn språkutv. Ett neuroling test som görs på somali visar att hon bara klarar att upprepa 3 orelaterade ord, perserverar ibland, dvs upprepar ord som använts i tidigare uppgifter. Ordmobilisering också problem. När hon under 1,5 minuter skall räkna upp olika kläder blir det *byxor, tröja, shorts, lakan*. För olika sorters mat blir det bara *ris, makaroner, pasta, makaroner, kyckling*. Perserverar även här.

Flerspråkiga barn med utvecklingsstörning

Flerspråkiga barn med Downs syndrom (DS)

- en- och flerspråkiga barn med DS presterade lika på det engelska testet
- flerspråkiga barn med DS uppvisade samma språkliga utveckling som flerspråkiga barn utan DS, matchade utifrån MLU
- inga skadliga effekter på deras språkutveckling av flerspråkigheten kunde påvisas
- därför viktigt med stöd i båda språken

Barn med stora funktionsnedsättningar

Nettelbladt & Salamen 2013

- Hänvisade till omgivningens stöd för socialt samspel
- Begränsade kamratkontakter ofta via vuxna
- Färre kommunikativa utmaningar
- På förhand bestämda samtalsämnen
- Svårigheter att reda ut missförstånd pga svårförståelighet

Att ta bort ett språk

- Utvecklingen går inte fortare med bara ett språk
- Språk till syskon
- Mindre språklig stimulans
- Barnen klarar att utveckla mer än ett språk

Barn med stora funktionsnedsättningar

Nettelbladt & Salamen 2013

- Hänvisade till omgivningens stöd för socialt samspel
- Begränsade kamratkontakter ofta via vuxna
- Färre kommunikativa utmaningar
- På förhand bestämda samtalsämnen
- Svårigheter att reda ut missförstånd pga svårförståelighet

Att tänka på vid samtal med föräldrar

Ritzén 2005

- Varje kultur/religion är outsinlig, man **väljer** tolkning
- Blanda inte ihop ideal och vardag
- Svensk expertsyn innebär att funktions-nedsättningar kan förbättras genom träning eller hjälpmedel
- Denna möjlighet att ändra ett förutstakat öde fordrar samtal med föräldrar